

چکیده:

پیمودن راه کمال و سعادت بدون داشتن الگو و راهنما میسر نخواهد بود و انسان به بی راهه رفته و به هدف نخواهد رسید. لذا خداوند متعال از همان آغاز خلقت انسان را در وادی جهان هستی بدون راهنما نگذاشت و با تعیین پیشوایانی شایسته که دستورات الهی را به بندگان هدیه کنند او را از عالم سرگردانی نجات داد. بدون شک آنچه که انسان را به سعادت و کمال می رساند دانستن و به کار بستن اصول اخلاقی و عبادی است که اگر طریق صحیح آن را بدانیم زودتر به مقصد می رسیم. لذا در راستای ادعاهای فوق، این مقاله جستاری است در خصوص بررسی اصول اخلاقی امام رضا(ع)، با رویکردی به سیره عبادی و رفتارشناسی آن حضرت، که با روش تفصیلی تدوین گردیده است. نگارنده در این نوشتار بعد از تعریف سیره و بیان اهمیت سیره شناسی، ابتدا به بیان سیره عبادی و دینی امام رضا(ع) پرداخته و پس از آن سیره اخلاقی رفتاری آنحضرت را بررسی نموده است. آنچه از این مقاله یافت می شود این است که امام رضا(ع) عبادت را فروتنی در پیشگاه خالق هستی دانسته و در این مسیر سعی نموده که عبادت خداوندگار را آنگونه که شایسته است به جای آورد. نمادهای عبادت و یا اصول عبادی در سیره امام رضا(ع) در این موارد بیشتر جلوه گراست: شب زنده داری، اقامه نماز، اهتمام به روزه، انس با قرآن، دعا و زیارت. آری امام رضا(ع) در این موارد به عنوان یک الگوی کامل روش صحیح عبادت را به ما می آموزد. و نیز رفتارشناسی امام در دو بعد فردی و اجتماعی بدین شرح بیان شده است. در بعد فردی آنچه مهم جلوه داده شده است؛ ثبات شخصیت و پایداری در عمل، زهد و پارسایی، نشاط و سرزندگی، ادب، سخاوت، صبر و مقاومت، تواضع و فروتنی می باشد ولی لازم به ذکر است که در مقوله اخلاق، بعد اجتماعی آن به دلیل کرامتی که امام رضا(ع) برای مردم قائل بوده از جایگاه ویژه ای برخوردار است. در بعد اجتماعی اخلاق امام رضا(ع) در این مقاله یکی به نحوه برخورد امام با خانواده (که بیان گر اهمیت خانواده است) اشاره شده و دیگری به چگونگی برخورد با مردمان دیگر پرداخته شده است که در خصوص نحوه رفتار با خانواده؛ احترام به پدر و مادر، نگو داشتن خانواده، در نظر گرفتن آسایش خانواده، آراستن خود برای همسر، پرهیز از تحمیل نظر خود، خوردن غذا با اعضای خانواده، دعوت افراد خانواده به عبادت، مشورت کردن با اعضای خانواده، مورد کنکاش قرار گرفته و در خصوص رفتار آن حضرت با مردم به رعایت حقوق خویشاوندان، یاری به نیازمندان، تبسم با مردم، عیادت بیماران، رفتار با زیردستان، ارشاد دیگران، اشاره شده است. پس این پژوهش که با عنوان «تبیین سیره اخلاقی امام رضا(ع)، با رویکردی به سیره عبادی و رفتار شناسی» سامان یافته است، می کوشد اصول اخلاقی، عبادی، رفتاری را در سیره مبارک آن حضرت بررسی نماید.

کلید واژگان:

امام رضا(ع)، سیره، سیره عبادی، سیره عملی، اخلاق، اخلاق فردی، اخلاق اجتماعی.